

Костюченко Л.І., Горшунова І.В., Шишкіна О.В.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ СУСПІЛЬСТВА

Ринкова модель господарювання, яка упроваджується в Україні, породжує багато проблем і протиріч. Адаптація населення до ринкових умов проходить дуже болісно і у більшості своїй некеровано. Діти, які не обтяжені стереотипним мисленням і вільні від різноманітних догм і умовностей, приймають за чисту монету абсолютно все, що дає їм сьогодення. Невірні первісні уявлення про ринок, бізнес і інші економічні поняття, а також незнання базових основ економічного розвитку породжують помилковість їх поглядів, служать причиною дуже прагматичних, а іноді і аморальних життєвих установок. Тому, проблема економічної освіти дітей, підлітків і всього населення повинна зайняти провідне місце в загальноосвітній системі. Те, що буде закладено у дітях сьогодні, суспільство побачить завтра в їх ділах, вчинках, у тому житті, яке буде побудовано їхніми руками.

Досвід освітніх програм багатьох країн світу показує на необхідність розробки концепцій неперервної економічної освіти населення України починаючи з дитинства і на протязі активного економічного життя людини. Для реалізації такої концепції потрібно розробити науку про процес економічного навчання на різних стадіях освіти. Створити таку науку – задача вищої школи, її кращих методистів-педагогів, які мають досвід шкільної педагогіки.

Економіка у свідомості людини існує:

- 1) як наука;
- 2) як галузь діяльності суспільства і окремої людини;
- 3) як система освітньо-виховних дисциплін.

Економіку як науку вивчає обмежене коло фахівців.

Економіка як галузь діяльності цікавить кожного, бо в ній створюються і розподіляються ресурси, необхідні для нашого вживання і добротного життя. В цій галузі людина може реалізувати свою економічну активність, як фахівець

конкретної професії. І тому тут постають *проблеми економічної спеціалізації*: економічної спрямованості особистості, її економічної допитливості, формування інтересів до економічної діяльності, до своїх можливостей у прояві економічної активності. Тут також постають *проблеми економічної психології*, які пов'язані з стосунками між людьми у процесі розподілу, обміну і споживання ресурсів, задоволення інтересів і потреб. Мова йде про бажання і можливості людини, про лінію її поведінки з урахуванням моралі, оточуючого середовища, законів в суспільстві тощо. Всі ці та інші проблеми повинні вирішуватись в процесі економічної освіти.

Економіка як освітньо-виховна дисципліна пов'язана з необхідністю задовольнити попит споживачів економічних знань, попит суспільства у підготовці фахівців економістів різних рівнів освіти і ділянок економічної роботи. Таким чином, потрібна державна система економічної освіти, спрямована на розвиток економічного мислення та економічної культури кожної особистості і відповідає суспільним вимогам.

В Україні повинна бути розроблена національна програма створення системи накріпної економічної освіти, можлива модель якої, показана на рисунку 1.

Система економічної освіти на рівні загальноосвітньої середньої школи повинна бути побудована як об'єднаний єдиними принципами цикл економічних дисциплін (див. рисунок 2), який би знайомив дітей з раннього віку з економічними поняттями і процесами, допомагав їм знайти шляхи прояву своєї економічної активності і професійно зорієнтуватись. Ця система повинна нести навчальні і виховні функції, мати національний характер. А економічна діяльність повинна бути одночасно і метою, і фактором освіти та виховання.

Навчальний процес з економіки не повинен “загубитися” серед інших дисциплін або стати “швидкою допомогою” з швидкодіючими порадами без формування економічного мислення. Він не повинен стати епізодом перехідного періоду.

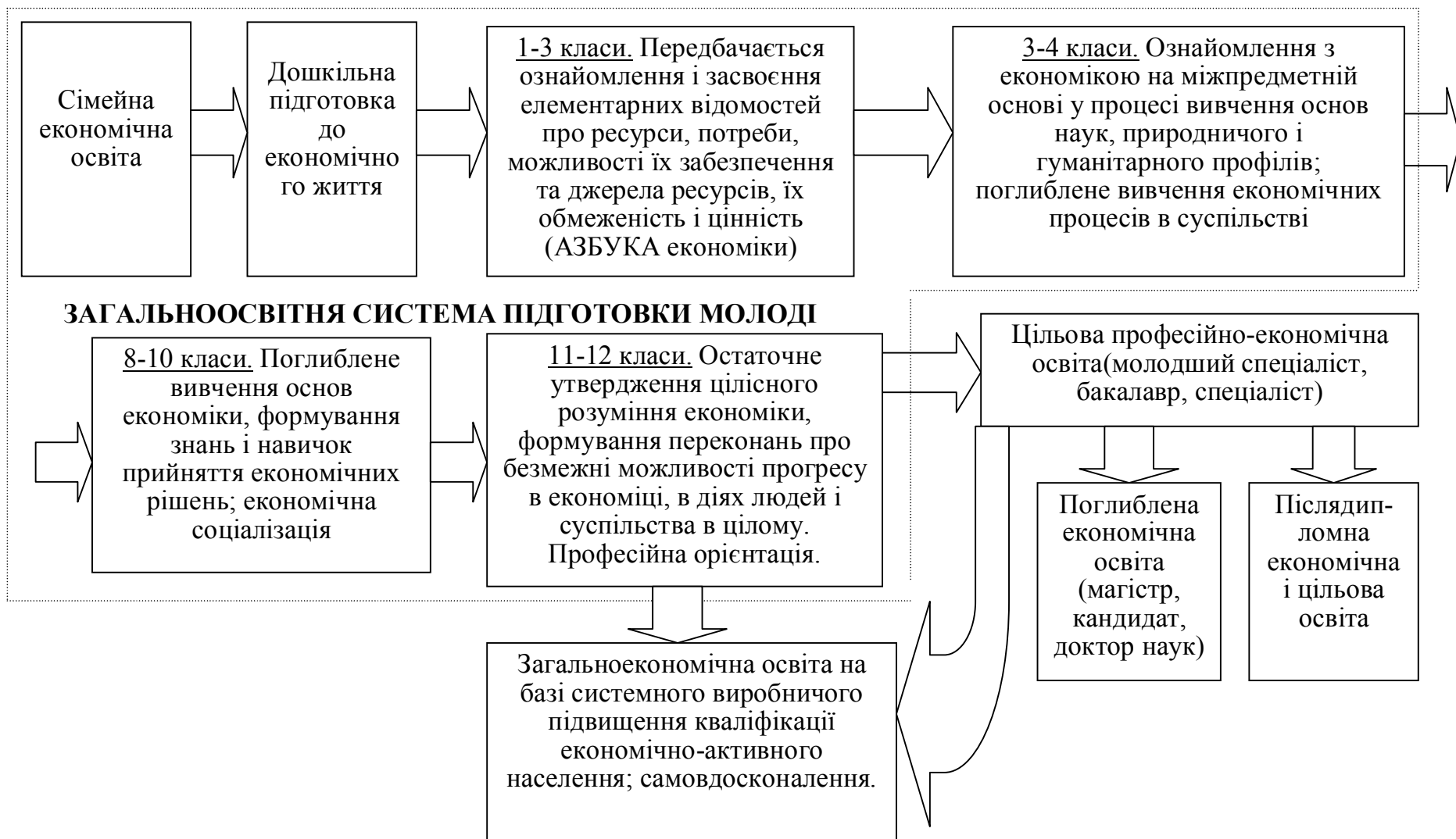

Рисунок 1 – Освітньо-виховна модель економіки

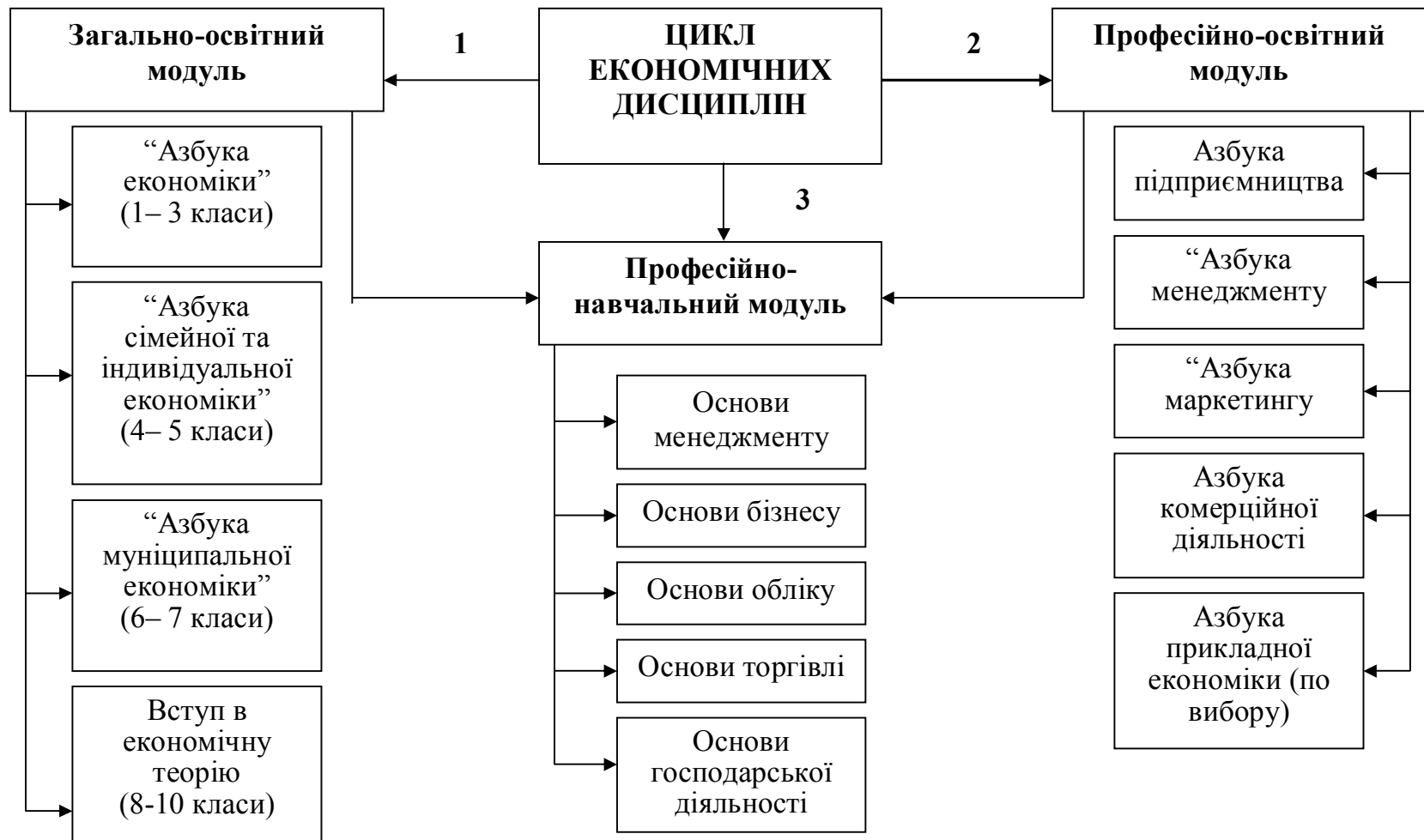

Рисунок 2 – Модульний цикл економічних дисциплін загальноосвітньої школи

Програми і зміст кожного модуля і окремої дисципліни повинні бути скорельовані з життям України, її економікою і враховувати стартовий рівень економічної культури батьків, вчителів та учнів сільських та міських шкіл.

Потрібно чітко визначити міжпредметні зв'язки шкільних дисциплін, урахувати тісний зв'язок економічних знань та умінь з іншими вміннями, а саме: рахувальними, вимірними, графічними, аналітичними можливостями, системним мисленням тощо.

Кожний урок з економіки повинен бути багатоаспектним, тобто висвітлювати тематичний, філософський, психологічний, соціальний, духовно-моральний, виховний, творчо-науковий аспекти. (Автори мають розробки таких уроків).

Нові технології навчання, побудовані на активних методах, комп'ютеризації, повинні бути доповнені позашкільним навчанням: діловими клубами школярів, школами бізнесу, включенням школярів у процеси соціальної допомоги, волонтерства і т.ін. Освіта належить до суспільних благ. Якщо держава дійсно піклується про неї не на словах, а на ділі, то використовує плоди свого ефективного (обов'язково затратного) піклування для удосконалення життя і самої держави, і кожного її громадянина.